

УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ ЯК СКЛАДОВОЇ МАЙНОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних ринкових умовах господарювання і послабленням позицій держави в регулюванні економіки відбувся процес зміни центру ваги в прийнятті господарських рішень на мікрорівень. За таких умов особливої ваги набуло ефективне управління майном підприємства, зокрема і оборотними активами, адже від цього безпосередньо залежить ефективність виробничої та господарської діяльності підприємства. У підсумку зміцнення майнового стану і стабілізації роботи окремих підприємств стане запорукою стабільного зростання економіки держави. Дуже важливим елементом в управлінні майновим станом є управління оборотними активами підприємства. Особливої уваги заслуговує визначення оптимального співвідношення між власними і залученими оборотними активами.

Оборотні активи визначаються як авансовані підприємством кошти в оборотні виробничі фонди та фонди обігу, які опосередковують їх рух в процесі кругообігу, забезпечуючи безперервний процес виробничо-господарської діяльності.

Питання оптимальної величини, елементного складу та джерел формування оборотних активів є актуальним для підприємств, оскільки достатня забезпеченість підприємства необхідними ресурсами, їх ефективне використання мають великий вплив на майновий стан підприємства, забезпечення планомірності виконання виробничої програми і своєчасності розрахунків.

У процесі дослідження цієї проблеми було поставлено завдання сформулювати методологічні засади управління оборотними активами, визначити фактори, які впливають на даний процес, а також виділити етапи такого управління, які б давали можливість його реалізувати в практичних умовах.

Основну мету управління оборотними активами доцільно трактувати наступним чином: забезпечення оптимальних обсягів всіх їх складових, які сприятимуть підвищенню економічної вигоди підприємства. Визначення такої мети пов'язано з двома основними фактами. По-перше, що швидка зміна зовнішнього середовища обумовлює прийняття рішень щодо обсягів всіх складових оборотних активів та пропорцій між ними, які повинні забезпечувати безперервність діяльності підприємства та забезпечувати достатній рівень його ліквідності, платоспроможності. По-друге, управління оборотними активами має спрямовуватися на забезпечення потенційної можливості отримання підприємством грошових надходжень від використання кожної їх складової. Так, грошових коштів у підприємства повинно бути стільки, скільки потрібно для забезпечення поточних зобов'язань.

Для досягнення основної мети, управління оборотними активами повинно бути направлено на вирішення певних завдань. Реалізація першого завдання має здійснюватися шляхом обґрунтування співвідношення між необоротними та оборотними активами. Незважаючи на те, що оборотні активи є мобільною частиною майна підприємства, рішення про співвідношення між цими складовими активів слід приймати на основі врахування виду діяльності підприємства та умов функціонування. Оптимізація обсягів всіх складових оборотних активів досягається за рахунок обґрунтування величини дебіторської заборгованості, потреби у запасах, грошових коштах. Обсяги поточних фінансових інвестицій мають регулюватися у відповідності з потребою у грошових коштах. Визначати оптимальні обсяги всіх складових оборотних активів необхідно на основі їх аналізу за попередні періоди, розроблених бюджетах реалізації продукції, бюджетах грошових коштів, інформації про ринки постачальників, ринки покупців та фінансові ринки. Наступне завдання - контроль за обсягами оборотних активів та поточних зобов'язань реалізується шляхом дослідження динаміки обсягів оборотних активів та поточних зобов'язань, темпів їх приросту, величини чистих оборотних активів, тривалості обороту дебіторської та кредиторської заборгованостей. Аналіз впливу обсягів оборотних активів на фінансовий стан підприємства забезпечуються шляхом розрахунку відповідних показників (більш детальноше вони будуть розглянуті у третьому розділі), які відображають поточний стан ліквідності та платоспроможності підприємства.

З метою та завданнями управління оборотними активами тісно пов'язані принципи, на яких даний процес повинен базуватися, та функції, здійснення яких забезпечить реалізацію поставлених завдань.

Пропонуємо до принципів управління оборотними активами віднести наступні:

1. Принцип взаємопов'язаності. Згідно цього принципу, управління оборотними активами здійснюється у межах загальної системи управління фінансами підприємств, оскільки будь-яке управлінське рішення прямо або опосередковано впливає на ефективність діяльності підприємств.

2. Принцип своєчасності. Враховуючи цей принцип кожне управлінське рішення щодо формування та використання кожної складової оборотних активів має прийматися своєчасно та на основі отримання оперативної достовірної інформації.

3. Принцип координації. Даний принцип спрямовуватиме управлінців підприємств на досягнення узгодженості управлінських рішень у сфері оборотних активів з рішеннями щодо поточних зобов'язань.

4. Принцип безперервності. У межах такого принципу, управління оборотними активами розглядається як постійний процес, який забезпечує прийняття ряду управлінських рішень, що впливають на ліквідність та платоспроможність підприємства.

5. Принцип оптимальності. Виходячи з цього принципу, кожне управлінське рішення щодо визначення обсягів оборотних активів та всіх їх складових направляється на знаходження їх оптимального розміру.

6. Принцип раціональності. Цей принцип означає, що усі складові оборотних активів повинні бути раціонально розміщені між стадіями відтворювального процесу підприємства.

До основних функцій управління оборотними активами можна віднести такі:

1. Контрольну. Реалізація цієї функції пов'язана зі створенням системи постійного контролю за обсягами оборотних активів і, в результаті, за станом ліквідності та платоспроможності підприємства.

2. Стабілізуючу. В процесі реалізації цієї функції повинен забезпечуватися достатній рівень ліквідності та платоспроможності підприємства, що є досить важливим для стабільного його функціонування та подальшого розвитку.

3. Аналітичну. Реалізація цієї функції забезпечує проведення постійного аналізу стану оборотних активів та всіх їх складових, порівняння обсягів оборотних активів з поточними зобов'язаннями, дослідження їх динаміки, здійснення аналізу факторів, які впливають на стан оборотних активів.

Разом із функціями, управління оборотними активами має здійснюватися шляхом відповідних методів планування, контролю, обліку, оцінки, аналізу.

Охарактеризовані методологічні засади управління оборотними активами є необхідною умовою для створення ефективних механізмів формування та використання на підприємствах оборотних активів. Але успішна реалізація даного процесу значною мірою залежить від врахування факторів, які впливають на обсяги оборотних активів, обґрунтування напрямів та етапів його здійснення. З'ясування зазначених характеристик вимагає подальшого дослідження економічної сутності складових оборотних активів. Слід враховувати, що на фінансовий стан підприємства негативно може вплинути не тільки нестача, але і надлишок власних оборотних активів. Нестача власних оборотних коштів може пояснюватися збитками унаслідок неефективної виробничо-господарської діяльності, збільшенням безнадійної дебіторської заборгованості, придбанням дорогих основних фондів та ін. Значний надлишок оборотних коштів означає неефективне використання фінансових ресурсів, уповільнення оборотності власних засобів, втрату можливостей отримання додаткових доходів від вигідних інвестицій. Підприємство повинно розглянути різні можливості фінансування оборотних коштів і вибрати найприйнятніший варіант з урахуванням специфіки підприємства і зовнішніх економічних умов. Поліпшення використання оборотних активів вивільняє їх.

Список літератури:

1. Бодаренко О.С. Методологічні основи управління оборотними активами підприємств / О.С. Бодаренко // Інвестиції практика та досвід. – 2008. – № 4. – С. 40–44.

2. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент: підручник / Кер. кол. авт. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2008. – 536 с.

3. Філатова З.В. Напрямки формування системи управління оборотними активами підприємства / З.В. Філатова, А.Г. Ротанова // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 29. – С. 330–335.

Чобіток В. І. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект / В. І. Чобіток, К. С. Пятилоктова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2013_41/13cvieic.pdf.